

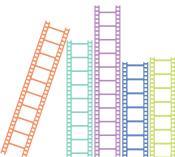
Ankara Sinematek
 Derneği Çırağan Tavşak
 bir metin
(NOTLAR)
yazınmak
istedi.

Dilimize, batı dillerinden gelen sözcüklere karşılık bulma denemesi yapan Nijat Özön, "Sinematek" karşılığı olarak "Sinemacı" ni öneriyor. Yine Özön, sinemacı'ni, "Sinemacı, tarihçi, eğitmen, toplumbilimci için ilgi verici olan filmleri toplayan, sınıflayan; sinemaya ilgili yayıntıları bir araya getiren; sinemacılıkla ilgili afiş, senaryo, anılar... gibi çeşitli belgeleri saklayan kurum." biçiminde tanımlıyor.(1)

Sinematek ve ondan yapı - işlev bakımından, kapsam olarak daha da bir Özellik gösteren, sinema Derneği, sinema kulübü kavramları ülkemizde yıllarda beri duyuluyor, biliniyor. Kuşkusuz bütün ülke değil. Kurulduğu kentlerde, küçük bir kırıtkırıgözümüzdeki tür teplülükla diyalekt kuruluşlar bunlar. Getirdikleri, getiremedikleri, hangi sınıfın hizmetinde bulundukları, tartışılabilir, tartışılmalıdır da zaten. Ancak şunu da önceden belirtmekte yarar var: Sinematekler olsun, sinema dernekleri, kulüpleri olsun, çok kez eleştirlere (Hem de çok sertk olanlarına) uğradıkları, ~~sunulmak~~ çoğu kez pasif kaldıkları halde, belli bir yere degen gelebilmişledir. Sinematek, ya da Üzdeş kuruluşları tıpkı birden, tüm yaptıklarıyla ~~reddetmek~~ yadsınamak, öyle sanıyoruz ki haksızlık olur. Vedat Türkali'yle yapılan bir konușmada, sanatçı, "... Sinematek bir küçük burjuva örgütüdür. Öyle de idiydi. Ben hiçbir zaman Sinematekçi olmadım ve değilim. Ama şunu da unutmamak lâzım ki, devrimci birikim içinde küçük burjuva aydınlarının bu tip davranışlarının da birikime bir katkısı olabilir. Fransa'da bir lüks olabilir bu ama Türkiye'de daha önemlidir. Ben bunun küfürsenmesine karşıyım." ~~ez~~ diyor. (2) Ki, doğrudur.

(1) Nijat Özön, SİNEMA TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ, TDK Yayıncı, Ankara 1963, Sh.109; Özön bir başka yazısında da şunları söyleiyor: ".. Sinematek, filmleri araştırın, bulan, toplayan, kataloglayan, koruyan, olağanları ölçüsünde kişilerin yararlanmasına sunan bir kuruluş. Bunun yanı sıra her çeşit belgeyi (yayın, fotoğraf, afiş...), eserleri toplamak, yayınlar yapmak görevi de vardır. Sinema Derneği, hangi yoldan olursa olsun, sağladığı sanat, tarih, teknik, kültür yönünden değer taşıyan filmleri seyirciye açıklayarak sunan bir kuruluştur."(DEVRİM, "Sinematek Yol Ayrımında", Sayı 7, 2/Aralık/1969, Sh. 4.)

(2) YEDİNCİ SANAT, Sayı 16, HAZİRAN 1974, Sh. 44.

SİNEMATEK

Kısaçısı, sinematekler, sinema dernekleri ve kulüplerinin bir toplumda sinema kültürünün yayılmasındaki çalışmaları, oynadıkları rolu önemini yadsınamaz. Ama çalışmaları eleştirilebilir, hatta bugünkü kurumuş kuruluşlara bir yandan "yozlaşmış", "küflenmiş" tabirleri yaklaştırılabilir, diğer yandan bazlarına göre, "Türk sinemasını yokma amacıyla giden dernekler" olarak nitelenebilir.(3)

Fazla

Ancak sinematekler, dernekler, kulüpler vardır, var da olacak. Ne dersek diyelim..

İnceleme

Biz bu yazımızda, Türkiye'deki bu tür kuruluşların kısaca tarihçesine göz atacağız. Sonra 1973 sonlarında kurulan, bugün de etkinliğini sürdürden Ankara Sinematek Derneği'nin "muhasebesi" ni yapacağız. Yazımızın sonunda da, sinema kuruluşlarının içerisinde yapılması gerekenleri Uzetleyeceğiz..

ANKARA DİŞINDA KALAN SINEMA KURULUŞLARININ TARİHÇESİ (4)

Bu alanda görülen ilk kuruluş, 1952 yılında oluşturulan "Türk Film Destekleri Derneği" dir. Dernek şenlik düzenledi, sinema konusunda tartışmalar gerçekleştirdi, raporlar yayınladı, film gösterileri yaptı. Bir kaç yıl sonra çalışmalarдан sonra kapandı. 1957'deyse "Galatasaray Lisesi Sinema Kulübü" kuruldu. Gerçek anlamda, Türkiye'deki ilk sinema kulübü de bu oldu.

1961'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde bir sinema kulübü oluşturuldu. Bunu ertesi yıl, Sami Şekeroglu ve arkadaşlarının kurucusu da İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi bünyesinde "Kulüp Sinema 7" kurdukları. "Kulüp Sinema 7" izledi. Bu kuruluş, kötü günler geçirdikten sonra, 1967'de "Türk Film Arşivi", 1969'da "Devlet Film Arşivi" adlarını aldı ve devletin parassel yardımını sağlayarak iyi duruma geldi.

(3) Eleştirilerin büyük çoğunluğu, fakat Türk Sinematek Derneği'ne yönelik. Mezih Coş'un oldukça sert bir eleştirisi var: YEDİNCİ SANAT, "Sinematek ya da cinde-cafè", Sayı 5, Temmuz 1973, sh. 3-7 ; Nihat Özsoñ'un haftalık DEVRİM gazetesindeki yazısına da bakılabilir ; Eleştirilerin büyük bir bölümde üyelerden, yeşilçam piyasasından geliyor. Aynı eleştiriler Ankara Sinematek Derneği ve diğer kuruluşlar için de var.

(4) Bu konuda şu kaynaklara bakılabilir: YENİ SINEMA, Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs 1968 yılı sayıları; YEDİNCİ SANAT, Sayı 7, Eylül 1973 ; OLAY Dergisi, Sayı 10, 8/Nisan/1974 ; Emrah Sener, YESİLÇAM.. VE TÜRK SINEMASI, Kamera Yayınları, İstanbul 1970, Sh. 160-164.

SİNEMATEK

(3)

"Ulusal Sinema Dergisi" ~~xxixxx~~ bu arşivce yayınlandı. Şimdi-lerde "Sinema - TV" dergisi dilsiz bir biçimde çıkarılıyor. Film arşivlenmeye yönelik olan kuruluş, Başkanlık ve İçişleri Bakanlığından da "Özel izin" alarak, sansürce ülkemize sokul-mayan filmleri gösteriyor.

Aynı yıl içerisinde "Robert Kolej Sinema Kulübü" kuruldu. Okulunun adının değiştirilmesi üzerine ~~xxxxxx~~ etkinli-ğini sindi, Boğaziçi Üniversitesi Sinema Kulübü olarak sürdürülüyor. Kulüb, bir süredir ara verdiği, 8 ve 16. mm dallarında düzenlediği Hisar Kısa Film Yarışması¹ ni, geçen yıl bu kez, BÜSK Kısa Film Yarışması, diye yeniden başlattı.

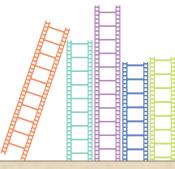
1965 yılında bugünkü Türk Sinematek Derneği kuruldu. Kurulmasıyla da büyük ilgi görüldü. Dört yıl, ve otuz sayı Dört yıl içerisinde otuz sayı çıkarılan "Yeni Sinema" dergisi, sindi de "Film 75" dergisi derneğin yayın organları olarak biliniyor. Üye sayısı bakımından bugün için Türkiye'nin en kalabalık der-neği.

Bundan sonra birbiri ardına sinema dernekleri ve ku-lüpllerinin oluşturulmasına bağlandı. Darıca Lisesi Sinema Kulübü (1966), İzmit Sinema Derneği, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sinema Kulübü, Eskişehir Sinema Derneği (1967), Bursa Sine-ma Derneği, Gaziantep Sinema Derneği, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Sinema Kulübü, İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesi Sinema Kulübü (1968).. Aynı yıl içerisinde, kuruluşlar arasında bir federasyon oluşturulması ~~xx~~ ortaya atıldı. Ancak gerekli ilişkiler kurulmadığından, başarılı sa-ğlanamadı. Yine aynı yıl içerisinde, İzmir Sinema Kulübü'nün, Orta Doğa ~~xx~~ Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği Sinema Kulübü, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Sinema Kulübü, Kaba-tag Lisesi Sinema Kulübü, Samsun Sinema Derneği~~xxxxxx~~ kuruldu-lar. Sonraki yıl, Diyarbakır, Konya, Antalya, Adana'da sinema kulüpleri oluşturuldu-lar.

~~xxxxxx~~

1972 yılında, MTT Milli Türk Talebe Birliği Sinema Kulübü İstanbul'da çalışmalarına başladı. 1973'de Samsun'da, "Sinema Dost-ları Derneği" kuruldu. 1974'xxkada, Türkiye Milli Gençlik Teşki-lası Sinema Merkezi, İzmir Sinema ve Kültür Derneği, yılın son-larına doğru Antalya Sinema Derneği faaliyete geçtiler. (5) Bu arad İstanbul'daki Dostlar Tiyatrosu da, sahne yapıtlarının sergilenme-sinin yanı sıra film gösterileri de düzenliyor.

(1) Bir gazete haberinden "Silivri Sinema Derneği" nin kurulduğunu okuduk. (YENİ ORTAM, 26-Mart/1974, 2 sh. 7.) Bu dernek ~~xxxxxx~~ üzerine kesin bir bilginiz yok. Diğer yandan, Diyarbakır'da da bir "sinematek" kurma girişiminde bulunulduğunu biliyoruz.

SİNEMATEK

(4)

ANKARA'DAKİ GİRİŞİMLER

Ülkemizde aşağı yukarı yirmi yıldan beri açılıp, kapanıp sürdürülen sinematek ve sinema kütüpleri, dernekleri eylemine koşut olarak on yıldan beri ~~olmamış~~ Ankara'da, bu tür bir eylem var.

Bugünkü Ankara Sinematek Derneği'nden önce bu alanda ilk kez olarak, 1964 yılında yapılan bir girişimi görüyoruz. Nihat Özsn ve arkadaşlarının kurdukları Ankara Sinema Derneği. Ancak bu dernek etkili olamadı ve kapandı. Aradan üç yıl geçtikten sonra Türk Sinematek Derneği Ankara'da bir şube açtı. Önce Fransız Kültür Heyeti salonunda, sonra da As Sinemasında gösteriler sürdürildi ve gün geldi kapandı. 1970 yılında ~~↳~~ Mimarlar Odası bir girişimde bulundu; Ankara Sinema Derneği kuruldu. Bu dernek en kısa süreli oldu. Kurucular ~~bu~~ çalışmalarını durdururlarken, "ile gösterilmedi. Bu iş tam yeterlilik içinde yürütemedik." diyorlardı. (6)

Sonunda bugünkü Ankara Sinematek Derneği kuruldu.

ASD KURULUYOR

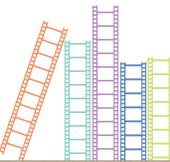
1973 yılı ~~Kasım~~ aylı içerisinde ~~↳~~ Ankara Sinematek Derneği kuruldu. Bu dördüncü girişim oluyordu. Geçici Yönetim Kurulu ~~bu~~ su adlardan ~~bu~~ oluşuyordu:

Mim Serif Onaran (Başkan), Mahmut Tali Üngören (2. Başkan), Aydin Gürpinar (Genel Sekreter), Rana Gabbar, Sinan Fişek, Özdemir Nutku, Salim Şengil, Vecdi Sayar, Kaya Yazgan.

Derneğin kurucuları ~~oyunatıldı~~ ~~oyunatıldı~~ yayınladıkları bir broşürde şöyle ~~anımsatılmış~~ diyorlardı:

"Sinema sanatının toplumumuza tanıtılması, yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi amacıyla kurulan Ankara Sinematek Derneği, Menekşe Sinemasında çalışmalarına başlamıştır... Ankara Sinematek Derneği, sinema sanatının önemli i klasik yapıtlarının yanı sıra, çağdaş sinemanın en yetkin örneklerini üyelerine sunmayı amaçlamaktadır. Bu film gösterilerinin yanı sıra Sinema ile ilgili tartışmalar, açık oturum ve konferanslar düzenleyecek; bunları üyelerine önceden duyurarak bu çalışmalara etkin bir biçimde katılmalarını sağlamaya çalışacaktır. Kısacası, amacımız sinema sanatının bütün boyutlarıyla tartışıldığı bir iletişim ortamı yaratmak olacaktır. Dernek, en kısa bir süre içinde üyelerine 16 mm. lik çalışmalar yapmak olanağı sağlamayı, grup çalışmaları, laboratuvar çalışmaları düzenlemeyi düşünmektedir."

(6) Ankara'da bu derneklerden başka, 1968 yılında, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sinema Derneği ile, Siyaset Bilgiler Fakültesi Sinema Kulübü ~~bu~~ kuruldu.

SİNEMATEK

(5)

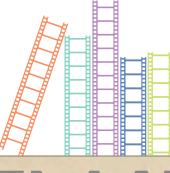
Derneğin varlığı/
Birazda kısa süre içerisinde duyuldu ve bir ay içe-
risinde bine yakına 1000'e yakın Ankaralı üye olmak için derneğe
başvurdu. 21/Aralık/1973 günü de, Lütfi M. Akad'ın "DÜĞÜN"
filmiyle de film gösterileri başladı.

1973 - 74 MEVSİMİ

Ankara Sinematek Derneği'rin 1973-74 Mevsimi çalışma-
ları, film gösterme açısından olsun, bakımından olsun, diğer
yan çalışmalar açısından o bakımından olsun yoğun bir tempo
icerisinde gelişti. Gösterilen filmleri, Ülkelerine bölgerek şöyle
sıralayabiliriz:

ALMAN (5 Film) - Mazurka (Willy Forst), Dr. Calig-
hari'nin Muayenehanesi (Robert Wiene), Uç Kuruşluk Opera (George
W. Pabst), Çocuklarım da Küçükten Başlamıştı (Werner Herzog),
Hak Mücadelesi (Michael Kohlaas). AMERİKA (1) - Kamelyali Kadın
(George Cukor). BRESİLYA (1) - KURU HAYATLARI Kuru Hayatlar
(N.P. Dos Santos). BULGARİSTAN (2) - Sevgi (Ludmilla Staikov),
Zırhsız Süvalye (Borislav Saralyev). ÇEKOSLAVAKYA (2) - Dört
Cinayet Yeter Sevgilim (Oldrich Lipsky), Sıkı Kontrol Edilmiş
Trenler (Jiri Menzel). FRansa (2) - Jeanne d'Arc'in Çilesi (Carl
Theodor), Hiroşima Sevgilim (Alain Resnais). HİNDİS-
TAN (2) - Charulata (Satyajit Ray), Ashirwad (R. Mukherjee).
İRAN (1) - Doğu (Herand Minasian). İSVEÇ (3) - Aynadaki Gibi,
Yedinci Mühr, Kişi Işıkları (Ingmar Bergman). İTALYA (5) - Pe
Değirmeni (Alberto Lattuada), Tanrı Adına (Marco Bellocchio),
Napoli'nin Dört Günü (Nanni Loy), İsyancı (Gillo Pontecorvo),
Aşkın Kurbanları (Francesco Maselli). JAPONYA (1) - Hiroşima
Çocukları (Kaneo Shinô). MACARİSTAN (1) - Umutsuzlar (Miklos
Jancso) MEXSIKA ve İSPANYA (2) - Nazarîn, Viridiana (Luis Bunuel).
POLONYA (10) - Chopin'in Gençliği, Tönen Süvalyeleri (Aleksandr
Ford), Agnes 46 (Sylwester Chęciński), Yolcu (Andrzej Munk), Küll-
ler ve Elmas, Kızılçık Sopası, Sinek Sinek Aya (Andrzej Wajda),
Taçın İncisi (Kazimierz Kutz), Aydınlanma, Kristalin Yapısı
(Krzysztof Zanussi). SOVIETLER BİRLİĞİ (5) - Potemkin Zırhlısı,
Korkunç İvan (Eisenstein), Gerki'nin Çocukluğu (Mark
Donskoj), Gemile (Irina Poplavskaya), Kopar Zincirlerini Gâlşarı
(Sergei Urusevski). TÜRKİYE (8) - Gelin, DÜĞÜN (Lütfi Akad), Açı,
Umut, Baba, Ağıt, Umutsuzlar (Yılmaz Güney), Bedrana (Süreyya
Duru), ~~Türkçe~~

1973 - 74 gösteri mevsiminde toplam (51) ko-
nusu film gösterildi. En çok filmler sırasıyla Polonya (10), Tur-
kiyek

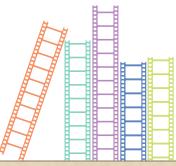
SİNEMATEK

Bu, 51 filmin yanısıra, Ali Üzgentürk'ün "Ferhat"ı, Taşkeski köylülerinin yaptıkları "Sarsılmaz Kuvvet" çalışması da gösterildi. Ayrıca "Canlandırma Sineması Toplu Gösterisi", düzenlendi. BÜSK Şenliğinde, Hisar, TV, Genç Sinema yarışmalarında güm ŞdÜ'lü alan, Hisar, TV, Genç Sinema yarışmalarında gösterilen kısa filmler için günler düzenlendi. B Ayrıca Feridun Erol'un kısa filmleri sunuldu.

"Türk Sinemasının Sorunları", "Türk Toplumunun Kültür-Sanat Sorunları", "Türk Tiyatrosunun Sorunları", "TV'DE Sinema" konulu açıkoturumlar yapıldı. Bazı kişilere konferanslar verdirildi. Ruhi Ko Su konser verdi. "Ulusal Sinema" konulu açıkoturumda, tartışmacılarda yalnızca Sezer Tansuğ gelince yapılamadı.

Yeni kurulan dernek için en önemli eylem, Türk Sinematek Derneği'yle İstanbul'da 3-5 Nisan 1974 tarihleri arasında ortaklaşa düzenlenen "Günümüz Türkiye'de Sinema Alanının Düzenlenmesi" konulu sempozyumu. Bilindiği üzere basında, radyoda, TV'de, sinema ve sanat çevrelerinde lehte ve aleyhite bu konuda, tartıldı, eleştiriler getirildi.

S o n u ç : 1973 - 74 mevsimi oldukça yıldızu olmasına karşın bir programa sahip olmasına karşın, ilk başta görülen üyelerce gösterilen ilgi zaman geçtikçe azalmaya başladı. Özellikle ~~Üyelerin~~ üye sayısının coğunluğunun öğrenci olması, Nisan ve Mayıs aylarındaki filmlere, tartışmalara, sınavları dəlayisiyle gelememelerine yol açtı. Üte yandan, "Bergman Toplu Gösterisi" fiyaskoyla sonuçlandı. Bergman'ın filmlerine ~~gelenek-~~ ~~gelenek-~~ ~~gelenek-~~ gibi, "Yılmaz Güney Toplu Gösterisi" de 40-50 kişi tarafından izlendi. Bergman için değil, ama Yılmaz Güney için vakit yanlış seçilmiş, üyelerin coğunluğunu oluşturan öğrencilerin sınavları dəlayisiyle ~~çalışıp~~ ~~gelişmeyecekleri~~ ~~hazırlarak manşet~~ ~~veriliyor~~ Bir başka eleştiri, ~~bu~~ İstanbul'daki sempozyum için harcanan 10 bin lira nedeniyle getirilebilir. Yeni kurulmuş bir derneğin, kendine ~~gerekli~~ ~~yarar sağlayamayacak sempozyuma~~ ~~(ba-~~ telik parasal yönünden ~~gerekli~~ ~~değil~~ ~~çalışıma~~ ~~gelmeyen~~ bu denli büyük bir para vererek katılması oldukça şaşırtıcıdır. Diğer yandan gösterilen 51 ~~film~~ film pek çoğu tartışılabilir niteliktir. Bir yandan sinema klasiklerine (Potemkin Zırhlısı, Korkunç İvan), Üte yandan Yeni Gerçeklik (Po De Mirmeni), Cinema-Cinema-Növo (Kuru Hayatlar), Yeni Dalga (Hiroshima Sevgilim) gibi örnekler ~~getirilerek~~, Ankara Sinematek Derneği'ne klasisik bir "sinematek" havası kazandırıldı. Pabst, Eisenstein, Loy, Pontecorvo, Kutz dışında devrimci sinemadan yana

SİNEMATEK

(6) (7)

1974 - 75 MEVSİMİ

Bu gösteri mevsimi sonümüzdeki ayın sonuna deðin sürecek. 31/Ekim/1974 ~~15/Şubat~~, 25/Mart/1975 tarihleri arasında gösterilen filmleri~~ydi~~, 1973-74 mevsimi için yaptığımız gibi Ulkelere ayrılarak sıralayalım:

ALMANYA (2) - Pandora Kutusu, Sevgiden Yoksun Sokak (George W. Pabst). AMERİKA (4) - Yurttaş Kane (Orson Welles), Geceyarısı Kovboyu (John Schlesinger), Zorba (Mihail Kakoyannis), Kabare (Bob Fosse), BREZİLYA (2) - Tüfekler (Ruy Guerra), Tanrı ve Şeytan Güneş Ülkesinde (Glauber Rocha). BULGARİSTAN (4) - Toprak (Zahari Zhandoz), Tanıdığım Adam (Lubomir Charladjiev), Tütün (Nikolai Korabov), Softali Hırsızı (Vule Radev). ÇEKOSLAVAKYA (2) - Gaz Lambaları (Yosif Keizil), Eski Üyküler. FRansa (1) - Vahşi Genç (François Truffaut). İNGİLTERE (1) - Yalnız Kalpler (Ken Russell). İSPANYA (1) - Altın Çað (Bunuel) - İTALYA (3) - Napoli Maceraları, Kaldırım Çocukları (Vittorio De Sica), Bavullu Kız (Valerio Zurlini). MACARİSTAN (3) - Hoç Geldiniz Sayın Binbaşı, Profesör Hannibal, Yirmi Saat (Zoltan Fabri). POLONYA (1) - ~~Yedinci Yüzyıl~~ Tacın İncisi (Kazimierz Kutz). ROMANYA (1) - Kadın (Henri Colpi). SOVYETLER BİRLİĞİ (2) Küçük Köpekli Kadın (Yosif Heifetz), Hamlet (Grigori Koçintsev). TÜRKİYE (8) - Arkadaþ, Seyit Han (Yılmaz Güney), Atif Yılmaz (Ala Geyik), ~~Halkın~~ Yaralı Kurt, Düğün (Lütfü Ö. Akad), ~~İnce~~ Yatık Emine (Ümer Kavur), Kızgın Toprak (Feyzi Tuna), Umut Dünyası (Safa Ünal).

Baþ ay içerisinde gösterilen filmlerin toplamı 36'dır. Bu filmlerden çok azı ~~teyâf~~ toplaydı. Uyelerin ilgisini çeken ve gösteriye gelmesini sağlayan, ~~bu~~ yalnızca Güney'in "Arkadaþ"ı, Kutz'un "Taçın İncisi"...

Bu mevsim içerisinde~~bu~~, yan çalışma olarak yalnızca "Arkadaþ" açıkturumunu~~bu~~ görüyoruz. ~~oynadı~~ Dernek şu anda salt film gösterisine dayanarak çalışmalarını sürdürmektedir.

BAZI NOTLAR

Ankara Sinematek Derneği kurulurken, yðnetim kurulunu oluþturulanlar, hangi kuruluşlarla işbirliği yapılabileceği ve hangilerinden yardım sağlanabileceği konusunda konuşmalar, sonuç olarak gerekli yerlere baþ vurmuslardı. İlk ~~ayanda~~, ~~1974-~~ Türk Sinematek Derneği, Devlet Film Arşivi, Güney Film, İtalyan KÜltür Heyeti, Alman Kültür Merkezi ve ~~bu~~ Ulkelerin elçiliklerinden yardım sağlandı. Bu mevsim içerisindeyse, film bulanama durumu ortaya çıkmış, ~~bu~~ Ankara'daki ~~hizmetlerde~~ film işletmecileriyle ~~bu~~ ayrıca iliþki kuruldu. Paris, Toulouse Sinematekleri ve İtalya'daki bazı sinema kuruluşlarına yazilar gönderilmeye karþın ~~hizmetlerde~~ gerekli yardım sağlanmadı. Ankara'daki Türk-Amerikan Derneği'nden film istendi. Ancak onlar dışarıya film vermediklerini söylediler. Ankara Sinematek Derneği'ne kendi

SİNEMATEK

(6/7)

salonlarını "bedava olarak" açan Fransız Kültür Merkezi'ye, "Cine-Club" üm filmlerini vermeye yanaşmadı. (Yalnız bir kez "Kanser" konusunda iki saatlik belgesel bir filmi verebileceklerini söyledi.) ~~Alınmadı.~~ İngilizlerle de hiç ilişkisi ~~var~~ kurulmaya çalışılmadı. (Vericekleri yanıt nasıl olsa biliniyordu.)

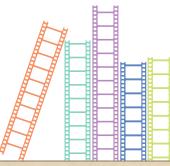
Ankara Sinematek Derneği kurduğu bu ilişkilere karşın, ikinci çalışma ~~bu~~ dönemi içerisinde yalnızca "gösteri yapan bir dernek" durumuna düştü. Neden böyle oldu, böyle bir duruma gelindi? ~~Yalnızca~~ Yalnızca film göstermek, -hem de kupkuru. Ürneğin gösterilerden sonra film üzerine tartışmalar yapılması düşünülmeden-, başka çalışmalara gidilmemesini doğuran etmenler neler?

~~Üyelerimiz bunları~~ ~~bu~~ şöyleden sıralayabiliriz:

1) Ankara Sinematek Derneği kurulurken genel olarak şu düşüncüsü var: Başkente bu tür kuruluşlara bir gereksinme duyuluyor. ~~İlk~~ ~~bir~~ ~~sinematek~~ ~~biyada~~ Biyada gösterilen filmlerden bıkmış, iyi filme susamış bir seyirci kitlesi var. ~~Ustelik~~ (Ustelik Ankara, İstanbul gibi büyük, dağınık bir kent değil, tam tersine küçük derli-toplu bir kent.) Eğer bir sinematek kurulabilirse, ~~bu~~ bu kitle çekilecektir. Ve sinematek Ankara'da yürütülebilir. Üleyse, ~~sinematek'in Ankara'ya da getirilmesinde yarar var~~ ~~sinematek'in Ankara'ya da getirilmesinde yarar var~~

Görüşten, ~~sinematek'e~~ üye olmak isteyen çok kişi çıktı. Kuruluşun ~~üzerinden~~ bir ay geçmemişti, üye sayısı 1000 sayısına ulaştı. Ancak derneğe üyeler alınırken, yöneticiler önemli bir şeyi gözden kaçırdılar. Bir sinematek, her şeyden önce ~~bir~~ bir hazırlık dönemininden geçirilmeliidir. Hazırlık, program yapmadan, yalnızca üye alınmakla ~~bit~~ iş bitmiyor. Bu yüzden, yukarıdaki broşürde de gördüğümüz, "çalışanın en yetkin ünneklerini" göstermek, "tartışmalar, açık oturum ve konferanslar" düzenlemek, üyelerin burlara "katılmalarını" sağlamak, "bir iletişim ortamı yaratmak", "16. num. lik çalışmalar yapmak olanağı" sağlamak, "grup çalışmaları, labaratuvar çalışmaları" düzenlemek gibi savunulan düşünceler ve verilen sözler, hazırlık olmadıından yapılmama ~~tehlikesi~~ yaratabildi. ~~Yarattı~~

2) İlk ay içerisinde 1000 olan üye sayısı, mevsim sonuna gelindiğinde, 1400 dəlayəne ulaşmıştı. Bir "sinematek" i yaşatmak için "yeter" sayıydı bu. Ancak, yöneticiler, üyelerin eğilimlerini, neler istediklerini saptamadılar. Böylece sinematek tabandan değil, tavandan gelen bir yönetimle yürütüldü. Elbette ~~bu~~ sinematek'i yöneticiler yönetecikler; Ama hiç kimse çıxıp, üyelerin neler istediklerini sormadı. Sonuç, üyelerle diyalog kurulmadı. Kurulamayınca da işler doğal olarak aksadı.

SİNEMATEK

(9)

3) Peki, Ankaralı sinematek'e neden üye olur? Öyle sanıyoruz ki, bu da araştırılması gereklili bir sorun. Hem de ~~hem~~ Ünemi biliyor. Üye sinematek'ten ne anlıyor? Altı ay kadar süren "sinematek yönetmenliğimiz" sırasında şunları saptadık:

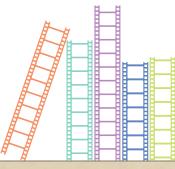
Her şeyden önce, üye olmak için gelen, "sansürsüz film" izleyeceğini sanıyordu. Bunu bize söyleyen çok kişi oldu. Biz de dilimiz döndüğünde durumu anlatmağa çalıştık. Aldıkları olumsuz yanıt, sanıyoruz, üye olmak isteyenleri düş kırıklığına uğrattı. Ancak yine de, kayıtlarını yaptırdılar. Bir bölümün dilinde, "sanat filmi" sözü mi de lasaşıyordu. İyi ama, hangi sanat? O "sanat filmi" nin içeriği ne olacak? Önemli olan değil mi? Bunu anlamağa çalıştık. Bir bölüm ~~hizmeti~~ üye, "Claude Lelouch sineması" ndan söz etmeye dek götürdü işi! Bunu Özel söyleşileri muze dayanarak söylüyoruz. (Kafadan atmıyoruz.) Rocha, Guerra gibi izlenmesi yararlı (Beğenmiyenler de olabilir.), istetik sineması Türkiye'de bilinmeyen bir İlkenin yönetmenlerinden gösterilen filmler de üyeler salondan ayrılmayı yeğlediler. Buna karşın Russell'ın "Yalnız Kalpler" i, doğrusu çok ilgi çekti! Bu yalnızca bir örnek.

Ve hangi, ne tür sanat film?

Ve "poz satmak" amacıyla kentsciyu kesimin kaymak tabağını sinematek'e üye olmasına ne demeli? Hele üyelerin çoğunluğu bu tür kişilerin oluşturduğunu düşününecek olursak, başka ne demeli?

4) Çok az sayıdakix biliqli arkadaşların dışında kalan bu tür bir kesim, kuşkusuz, Rocha'dan da, Kutz'dan da ve diğerlerinden de hoşlanmayacaktı. ~~hizmeti~~ Ünemi Çünkü, hangi renk, hani müzik, diye soruluyordu. Salt biçimde dayalı sinemanın Özlemiğini çeken çok üye vardı ve onlar bilişlendirmeye yol açan filmleri beğenmemişlerdi. Sonuç, geçen sezon üye olanlardan yalnızca 100 kadarı üyeliklerini yenilediler. Oysa 1300 kişisinin üyeliklerini yenileme zamanı geldiği halde. Şu anda sinematek 1000 kadar üyeyle ~~göktürkler~~ çalışmasını çalışmalarını (!) sürdürmektedir.

5) Değaldır, üyelerin sinematekten kaçmalarına yol açan nedenler yalnızca bunlar değil. ~~xfilm~~ Yukarı da kısa deyinmiştim, amaçlananların gerçekleşmediğini.. Evet, kısa film çalışmaları, fotoğrafçılık çalışmaları için ilk çalışma döneminin sonuna doğru topluluklar oluşturuldu. (Yalnızca adlar yazıldı) Ama eyleme geçilmedi. Kurslar veriyecesinden söz edildi, yapılmadı. Hatta bir ara, kısa film gösterileri, konserler düzenlenecek, bunlar için ayrı günler saptanacak dendi, olmadı. Burada yöneticileri yönetim kurulunu suçlamıyorum. Olmuyabilir, olmaksızlık bu tür çalışmaları engellemeye bilir. Ama hiç olmazsa, bunları yapacağımızı söylüyoruz, gerçekten yapabilir miyiz, diye düşünülmeliydi. Kısaca iş, programlanmamıştı. Sonuç, verilen sözlerin gerçekleşmemesi, üyelerin sinematek'ten uzaklaşmalarına yol açtı.

SİNEMATEK

(10)

6) Duyurulan programlar "tipkisi" uygulanmadı. Doğrusu uygulanamadı. Gerçi bu Ankara Sinematek Derneği yöneticilerini değil, kurulan ilişkileri aşırıdan alan diğer kurumların dernekleri bağılıyor, ama Üyeler bu tür aksaklılıklardan etkilendiler. Bir örnek vermek gerekecek olunursa eğer, şunu söyleyebiliriz: İlkinci çalışma döneminde, 25-Mart/1975 tarihine deşin gösterilen 36 filminden, 16'sı ya duyurulan günde, saatte gösterilmeli, ya başka günlere aktarıldı, ya da programdan kaldırıldı.

7) Ankara Sinematek Derneği'yle TV'de, Radyo'da programlar düzenlendi. Kuşkusuz bunların yararları oldu. Ancak basınla istenilen düzeyde, düzgün bir ilişki kurulmadı. Sinematek'ten haberler, programlar doğru biçimde yansımıda bu payın organlarına.

8) Birinci çalışma döneminin ardından yapılan genel kongre iyi duyurulmadı. 1400 dolayında (0 sıralarda) Üyesi olan derneğin genel kongresine 25 kişinin katılması oldukça şaşırtıcıdır. Oysa bu kongre duyurulsaydı (Ama böyle küçük, okunmayan gazetelerde değil.), derneğin bilinçli ve iyiniyetli Üyeleri gelip oyalarını kullanmış, ya da görev almış olsalardı (ki, görev almak isteyen gençler de vardı.) derneğin sanıycoruz derneğin havası değişirdi. Şunu da biz düşüncemiz olarak belirtelim ki, gürültükten mal kaçırar gibi bu kongrenin olup bittiye getirilmesine bugüne deşin aklimız bir türlü ermedi!

9) Yer değişikliğinin de, Üyeler açısından olumsuz bir etkisi oldu. Daha ucuz, daha merkezi bir yerde gösteriler için salon sinema salonu seçilmesi gerekliden, pek çok Üyeye uzak düşen, daha büyük ve buna koştut daha pahalı sinema salonu seçildi. Bu da bir yanılıydı. Ve yönetim kurulu bu yanılığını kabul ediyor. Ancak iş iştan geçtikten sonra, ucuz B ve bunu düzeltmek için merkezi yerde ve ucuz bir sinema salonu seçilme yoluna gidildi, ki bu doğru bir davranış..

10) İlk bağlardaki "parasal" yönden derneğin iyi bir durumda olması, düşünülmeden yapılan büyük harcamalara yol açtı. Daha alçakgönüllü olunması, ilerisi düşünülmesi, hatta banka hesabının alçalış yükselişleri dikkatle izlenmesi gerekliden, yeni bir dernek için oldukça "lüks" sayılabilenek harcamalar da bulunuldu.

NE YAPILMALI ?

Ankara Sinematek Derneği için söyleyebileceğlerimiz şimdilik bunlar. Şu anda işlevini yitirmiş bulunan derneğin durumu kötüdür. Sinematek Üyesi ya bu durumu olduğu gibi kabullenerek, ya da derneğin yapısını yaparak ve işlev yönünden bir reorganizasyonuna bağlı kalınmasına isteyerek. Başka çare yok.

Biz, gerçek sinemaseverin, bu alanda başka yollara gitmesinin doğru olduğunu inanıyoruz. Bunun

SİNEMATEK

(21)

için de elde bir "sinematek" gibi kuruluşun bulması koşulu da aranmasalıdır. Düşündüğümüzü destekleyen bir yazı daha Ünceleri yayınladı (7) Bu ~~yazısının~~ yazının bir paragrafına göz atmakta yarar var. Orada deniyor ki:

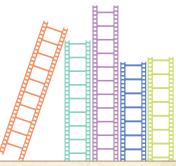
"Birkaç kişilik gruplaşmalarдан, okullarda, fabrikalarда, sendikalarda, kültür derneklerinde ve benzeri yerlerde kurulabilecek sinema belli ya da kollarına, daha geniş kapsamlı dernek ya da kulüp gibi sinema kuruluşlarına, federasyon ya da sirliliklere varınca kadar geniş bir alan içinde olanak ve anaqlar doğrultusunda hem genel, hem de Türkiye'deki sinema olgusunun anlaşılmasını, sinema kültürünün gelişmesi, yayılması, sinemanın içeriğinin, şeklinin saptanması, kısaca tanımlanması için çalışmaları yapılabilir, yapılmalıdır."(8)

Sanlıyorum doğrusu da, bu.

TÜB-DER, DISK gibi ilerici kuruluşlarda sinema kolları gerçekleştirmek, kitaplıklarından, film tartışmalarına, yayılara geçmek, film çalışmaları yapmak, vb., gibi yeni bir eylem başlatmak gibi faaliyetleri içeren yeni bir eylemi düşünmek ve başlatmak yerinde olacak. Yalnız bunu yapmak için de, geçmiş tecrübelere ~~ixlendiği~~, düşülen yanlışları gözünde bulundurmaktır gerektir. Kısacası kimin için, ne için yapılması artık bilinmelidir.

(7) YEDİNCİ SANAT, "Sinema Kulüpleri Üstüne", Eylül 1973,
Sayı 7, sh. 32-34.

(8) a.g.y., sh. 33.

SİNEMATEK

Ankara Sinematek Derneği'nin
Ocak Programı

21 Aralık 1973 Düğün / Lütfi Ö. Akad

28 » » Korkunç İvan I, II /
S.M. Eisenstein (Eisenstein'in 75. doğum yıl dönümü nedeniyle)

4 Ocak 1974 Cemile / Irina Poplavskaya
(Cengiz Aytmatov'un romanından)

11 » 1974 Sevgi / Lucimili Stalikov
(1973 Moskova Film Festivalinde Birincilik
Ödülünlü Paylaşan Film)

18 » 1974 Kuru Hayatlar / N.P. Dos Santos (Onat
Kutular'ın III. Dünya Sineması üzerine
konuşması)

25 » 1974 Jeanne d'Arc'ın Tutkusu
/Carl Dreyer

2 Şubat 1974 Gelin / Lütfi Ö. Akad
(1973 Altın Koza
Festivali En İyi
Film Ödülü)

ANKARA SINEMATEK DERNEĞİ YÖNETİM KURULU

Ankara Sinematek Derneği Yönetim
Kurulu şu kişilerden oluşmuştur :

- ✓ Alim Şerif Onaran (Başkan)
- ✓ Mahmut Taş Öngören (2. Başkan)
- ✓ Aydin Gürpinar (Gn. Sekreter)
- ✓ Rana Cabbar
- ✓ Sinan Fişek
- ✓ Özdemir Nutku
- ✓ Vecdi Sayar
- ✓ Salim Şengil
- ✓ Kaya Yazgan

Ankara Sinematek Derneği Kurulurken

Sinema sanatının toplumumuza tanıtılması,
yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi amacıyla
kurulan Ankara Sinematek Derneği, Menekşe
Sinemasında çalışmalarına başlamıştır. Film
gösterilerine 21 Aralık Cuma günü başlayacak
olan A.S.D. ilk anda haftada bir gün (Cuma)
en kısa sürede de haftada iki gün (Salı ve
Cuma) olarak gösterilerini südürecektr. Gösteri seansları şimdilik 18.30 ve 21.15
olarak saptanmıştır.

Ankara Sinematek Derneği, sinema sanatının
öncü klasik yapılarının yanı sıra, çağdaş
sinemanın en yetkin örneklerini üyelerine
sunmayı amaçlamaktadır.

Bu film gösterilerinin yanı sıra Sinema ile
ilgili tartışmalar, açık oturum ve konferanslar
düzenleyecektir; bunları üyelerine önceden
duyurarak bu çalışmalara etkin bir biçimde
katılmalarını sağlamaya çalışacaktır. Kısacası,
amacımız sinema sanatının bütün boyutlarıyla
tartışıldığı bir iletişim ortamı yaratmak
olacaktır.

Dernek, en kısa bir süre içinde üyelerine
16 mm. lük çalışmalar yapmak olanağı
sağlamayı, grup çalışmaları, laboratuvar çalış-
maları düzenlemeyi düşünmektedir.

ÜYELİK KOŞULLARI :

Öğrenci, öğretmen, öğretim üyesi, sendikal
iğci - 60 TL.
Diğer üyeleri - 120 TL.
Üyelerin eşi - 60 TL.
Kayıtlara her gün 12 - 18.30 arasında Menekşe
Sinemasında devam edilmektedir.

**ANKARA
SİNEMATEK
DERNEĞİ**

